Waldorfska šola Ljubljana

SPREMLJANJE, PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA TER NAPREDOVANJE UČENCEV V WALDORFSKI OSNOVNI ŠOLI

Pravilnik Waldorfske šole Ljubljana

NAŠE IZHODIŠČE

Waldorfska pedagogika razume učenje kot celovit razvoj mišljenja, čustvovanja in volje. Spremljanje in ocenjevanje zato poleg usvojenega znanja vključujeta tudi spretnosti, način dela in druga področja razvoja, ki so določena s cilji programa waldorfske šole.

Pri strokovni presoji učitelj upošteva individualne značilnosti učenca in značilnosti njegovega razvojnega obdobja, hkrati pa tudi skupne cilje in standarde znanja, določene s programom. Spremljanje, preverjanje in ocenjevanje služijo učenčevemu nadaljnjemu razvoju. Učencu pomagajo prepoznati, kaj je osvojil in kaj je njegov naslednji korak; učitelju omogočajo odgovorno načrtovanje pouka in podpore; staršem pa dajejo jasno in stvarno podobo otrokovega dela, znanja in razvoja.

Ocenjevanje spodbuja notranjo motivacijo, samostojnost, vztrajnost, odgovornost in veselje do učenja.

Namen spremljanja, preverjanja in ocenjevanja je zlasti:

- spremljanje učenčevega znanja, spretnosti, celostnega razvoja in učnega napredka;
- spodbujanje notranje motivacije, samostojnosti, odgovornosti in veselja do učenja;
- prepoznavanje učenčevih močnih področij, razvojnih potreb in ovir pri učenju;
- zagotavljanje jasne in razvojno usmerjene povratne informacije učencu in staršem;
- podpora učitelju pri načrtovanju in refleksiji vzgojno-izobraževalnega dela;
- ugotavljanje doseganja ciljev in standardov znanja ter pogojev za napredovanje in dokončanje izobraževanja.

SPLOŠNO

Program Waldorfske osnovne šole (v nadaljevanju: program) je pridobil javno veljavnost na podlagi sklepa Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje z dne 30. 1. 2003.

Ta pravilnik ureja načela, načine in postopke spremljanja učenčevega razvoja, preverjanja in ocenjevanja znanja, podajanja povratnih informacij, obveščanja učencev in staršev, oblikovanja zaključnih ocen, napredovanja učencev ter njihovega pravnega varstva v Waldorfski osnovni šoli (v nadaljnjem besedilu: šola).

Določbe pravilnika se razlagajo in uporabljajo v skladu s programom Waldorfske šole, posebnimi pedagoškimi načeli waldorfske pedagogike in predpisi, ki veljajo v Republiki Sloveniji. Posebnosti spremljanja in ocenjevanja, določene s programom šole, se izvajajo v obsegu, ki zagotavlja doseganje znanj, potrebnih za dokončanje osnovnošolskega izobraževanja in prehod v nadaljnje izobraževanje.

POMEN IZRAZOV

Spremljanje je neprekinjeno pedagoško opazovanje in dokumentiranje učenčevega znanja, dela, napredka ter celostnega razvoja.

Preverjanje znanja je ugotavljanje trenutnega razumevanja in obvladovanja učne snovi ter je namenjeno učencu in učitelju kot povratna informacija za nadaljnje učenje in poučevanje. Preverjanje samo po sebi ni ocenjevanje.

Ocenjevanje je strokovno ugotavljanje in vrednotenje učenčevih dosežkov v skladu s cilji in standardi znanja ter drugimi cilji programa šole, ob upoštevanju učenčevega individualnega razvoja.

SPREMLJANJE, PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

Temelj ocenjevanja je načrtno in kontinuirano spremljanje učenca pri različnih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela skozi daljše časovno obdobje. Posamezen preizkus, izdelek ali nastop je ena (in praviloma ne edina) od podlag za presojo.

Učitelj spremlja način, kako učenec snov sprejema, jo predela, povezuje, uporabi in samostojno izrazi, pa tudi kako razvija delovne navade, voljo do dela in odnos do skupnosti.

Ocena lahko zajema kognitivne, jezikovne, umetniške, praktične, rokodelske, motorične, čustvene in socialne dosežke ter učenčevo samostojnost, ustvarjalnost, sodelovanje, trud, vztrajnost in odnos do dela, če so ti vidiki povezani s cilji programa in naravo dejavnosti.

Pri oceni iz posameznega predmeta mora biti razvidno, katera spoznanja se nanašajo na znanje in spretnosti pri predmetu ter katera opisujejo širši razvoj in odnos do dela.

Pri ocenjevanju učenčevega dosežka se upoštevajo njegovo izhodišče, razvojno obdobje, dotedanji napredek in pomembne okoliščine, v katerih je dosežek nastal. Učitelj ugotavlja učenčeva močna področja, ovire in potrebe za nadaljnje delo.

Individualni napredek je bistven del opisne ocene. Kadar se odloča o pozitivnosti ocene, napredovanju, dokončanju šolanja ali prevedbi v številčno oceno, mora biti poleg tega razvidno tudi doseganje ciljev in standardov znanja, ki jih določa program.

Pri spremljanju in ocenjevanju se upoštevajo ritem pouka ter posebnosti poučevanja v epohah. Učitelj lahko ocenjuje razumevanje in uporabo znanja med epoho, ob njenem zaključku in po časovnem odmiku.

Zaključek epohe zato ni nujno tudi zaključek ocenjevanja posameznega vsebinskega sklopa. Poznejše preverjanje omogoča presojo trajnosti, povezovanja in samostojne uporabe pridobljenega znanja.

NAČINI SPREMLJANJA, PREVERJANJA IN OCENJEVANJA

Spremljanje učenčevega znanja in celostnega razvoja poteka neprekinjeno z opazovanjem učenčevega dela, odnosa in sodelovanja; pogovorom z učencem; pregledovanjem zvezkov, umetniških in praktičnih izdelkov; ustnimi, pisnimi in praktičnimi nalogami; projektnim in skupinskim delom; nastopi, recitacijami, predstavitvami, referati, igrami idr.

Preverjanje daje učencu in učitelju vpogled v trenutno učno situacijo posameznika in razreda. Sledi poučevanju in ponavljanju ter vadenju in je namenjeno povratni informaciji ter samo po sebi še ne predstavlja končnega ocenjevanja.

Pred ocenjevanjem mora imeti učenec možnost, da pričakovano znanje razume, vadi in preveri. Učitelj ga starosti primerno seznani s tem, kaj naj bi znal ali zmogel ter kateri vidiki bodo pri presoji pomembni.

Znanje se lahko izkaže v pogovoru in pripovedovanju, ustnem odgovoru, pisnem preizkusu ali drugem besedilu, zvezku, mapi dosežkov, raziskavi, poskusu, projektu, praktičnem ali ročno izdelanem izdelku, risbi, sliki, glasbi, gibanju, recitaciji, predstavitvi, gledališki igri, šolski prireditvi, šoli v naravi ter pri drugih oblikah dela, značilnih za program in predmet. Izbrane oblike morajo biti primerne starosti učenca in naravi tistega, kar se ocenjuje.

Zvezek, umetniški, tehnični, rokodelski ali drug izdelek je lahko pomemben izraz razumevanja, spretnosti, skrbnosti, samostojnosti in oblikovalske moči.

Pri skupinskem delu, predstavi ali skupnem projektu se oceni tisto, kar je mogoče strokovno pripisati posameznemu učencu, celostna opisna presoja pa ovrednoti tudi njegov način sodelovanja v skupnosti.

Način preverjanja in ocenjevanja mora varovati učenčevo dostojanstvo ter biti razvojno in starostno primeren. Ne sme ustvarjati nepotrebne tekmovalnosti, javnega razvrščanja ali pritiska, ki ni potreben za verodostojno izkazovanje znanja.

Formalna pisna ocenjevanja se načrtujejo, napovejo in med učitelji uskladijo tako, da so obremenitve učencev razumno razporejene. Pri njihovem načrtovanju se upoštevajo starost učencev, obseg in zahtevnost ocenjevanja ter druge napovedane obveznosti učencev.

Prilagoditev načina, časa, prostora, pripomočkov ali organizacije ocenjevanja se učencu zagotovi, kadar jo narekuje odločba, individualizirani program ali strokovno utemeljena učna oziroma zdravstvena potreba. Prilagoditev izvedbe sama po sebi ne pomeni znižanja pričakovanih standardov.

OD OPAZOVANJA DO OCENE

V Waldorfski osnovni šoli je ocenjevanje v vseh razredih opisno. Opisna ocena je strnjena, jasna in strokovno utemeljena presoja učenčevih dosežkov glede na cilje in standarde znanja ter njegov individualni razvoj.

Opisna ocena konkretno opredeli, kaj učenec zna in zmore, kako napreduje, na katerih področjih potrebuje podporo ter katere naloge in cilji so pomembni za njegovo nadaljnje delo.

Oceno oblikuje učitelj, ki učenca poučuje, na podlagi lastnega spremljanja znanja in dosežkov učenca. Učitelj o bistvenih opažanjih, ocenjenih dosežkih in drugih podlagah za oceno vodi strokovne zapise v obsegu, ki omogoča oblikovanje in razumno obrazložitev opisne ocene. Način in obseg dokumentiranja se prilagodita starosti učencev, predmetu in načinu dela.

Učitelj je pri izbiri pedagoško smiselnih oblik ocenjevanja strokovno avtonomen. Njegovo ocenjevanje mora biti skladno s programom šole, učencem vnaprej predstavljenimi pričakovanji in kriteriji, dogovorjenimi prilagoditvami ter načelom enakega obravnavanja.

Iz zaključne opisne ocene posameznega predmeta mora biti jasno razvidno, ali je učenec dosegel minimalne standarde znanja in ali je ocena pozitivna ali negativna. Pri pozitivni oceni mora biti iz celotnega opisa razvidno, ali dosežek ustreza odlični, prav dobri, dobri ali zadostni ravni.

Pri ocenjevanju se upoštevajo znanje in spretnosti ter drugi dosežki in obveznosti, ki so glede na cilje programa in naravo predmeta sestavni del učnega procesa. Trud, napredek, vztrajnost in odnos do dela se pri tem primerno upoštevajo in ubesedijo. Doseganje minimalnih standardov znanja je nujen pogoj za pozitivno oceno, vendar samo po sebi ne zadošča, kadar program oziroma narava predmeta zahteva tudi dokončanje drugih bistvenih obveznosti, kot so zvezki, izdelki, praktično delo ali druge oblike dela.

Učenec prejema sprotno in starosti primerno povratno informacijo o svojem znanju, spretnostih, delu in napredku ter jasna pričakovanja glede nadaljnjega dela in obveznosti. Učitelj ga postopno vključuje v samorefleksijo in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje.

Starši so o učenčevem znanju, delu in razvoju obveščeni na pogovornih urah, razgovorih, s pisnimi poročili in opisnim spričevalom ter na druge dogovorjene načine. Učenec in starši imajo pravico do pojasnila ocene in vpogleda v podlage, na katerih temelji.

Če obstaja resna verjetnost, da učenec ne bo dosegel minimalnih standardov, dokončal obveznega dela ali pridobil dovolj podlag za zaključno oceno, šola o tem starše pravočasno obvesti ter opredeli pričakovano delo in razpoložljivo podporo. Šola lahko v skladu s svojimi pedagoškimi načeli primarno uporablja osebno in ustno komunikacijo.

ODGOVORNOST ZA DELO IN DOKONČANJE OBVEZNOSTI

Učenec je dolžan sodelovati pri celotnem programu in dokončati dela, izdelke, zvezke,

praktične naloge, vaje ali druge obveznosti, ki so bistvene za doseganje ciljev predmeta. Pri umetniških, praktičnih in rokodelskih predmetih je pot izdelovanja enako pomemben del učenja kot končni izdelek.

Če učenec zaradi odsotnosti, nedokončanega dela ali drugega razloga ne izkaže znanja oziroma ne dokonča obveznosti, ki je bistvena za doseganje ciljev predmeta in napredovanje v višji razred, mu šola določi način in rok za izpolnitev obveznosti. Če delo ni dokončano v rednem času, šola določi razumen način in rok za dokončanje. Glede na naravo dela se lahko dokončanje organizira tudi v času, ko ni rednega pouka, če je učenec o tem pravočasno seznanjen in šola zagotovi ustrezne pogoje. Neupravičena odklonitev ali izostanek se obravnava po pravilih o izpolnjevanju šolskih obveznosti; ocena pa se oblikuje iz dejansko izkazanega znanja in dokončanega dela. Rok za dokončanje obveznosti ne sme biti poznejši od roka, ki ga šola določi za oblikovanje zaključnih ocen pred ocenjevalno konferenco. Učenca in starše se pravočasno seznani z manjkajočimi obveznostmi, načinom in rokom njihove izpolnitve ter posledicami, če učenec obveznosti ne bo izpolnil.

Šole v naravi, športni, kulturni, naravoslovni in tehniški dnevi, ekskurzije, projekti, predstave ter druge dejavnosti, vključene v program ali letni delovni načrt, so del učnega procesa. Dosežki, ki jih učenec pri njih pokaže, so lahko podlaga za spremljanje in ocenjevanje pri enem ali več predmetih, če so povezani z vnaprej določenimi cilji. Učenec je v primeru odsotnosti dolžan na način, ki ga glede na zdravstvene omejitve in naravo ciljev določi šola, nadomestiti tisti del obveznega programa, ki je potreben za izkaz znanja ali dokončanje učnega procesa.

Izpolnitev obveznosti se lahko glede na naravo predmeta organizira z dodatnim ustnim ali pisnim ocenjevanjem, dokončanjem izdelka, praktičnim delom, nadomestno nalogo, vključitvijo v drugo ustrezno dejavnost ali na drug način, ki omogoča verodostojno ugotovitev učenčevega znanja. Če narava dela to zahteva, lahko šola njegovo dokončanje organizira tudi v času, ko ni rednega pouka.

Če učenec brez upravičenega razloga ne izkoristi dodatne možnosti, mu šola ni dolžna zagotavljati neomejenega števila novih rokov. Učitelj zaključno oceno oblikuje na podlagi znanja in dosežkov, ki jih je učenec dejansko izkazal:

- če razpoložljive podlage kažejo, da učenec ne dosega minimalnih standardov znanja, je zaključna ocena negativna, učenec pa opravlja popravni izpit;
- če zaradi pomanjkanja podlag ni mogoče ugotoviti, ali učenec dosega minimalne standarde znanja, je učenec pri predmetu neocenjen in znanje izkaže na predmetnem izpitu;
- če učenec tudi na predmetnem oziroma popravnem izpitu ne izkaže zahtevanega znanja, učiteljski zbor odloči o njegovem napredovanju oziroma ponavljanju razreda.

Učenci po zaključenem razredu praviloma napredujejo. Šola si v skladu z načeli waldorfske pedagogike prizadeva, da učenec napreduje v višji razred in nadaljuje šolanje s svojo razredno skupnostjo, zato pred odločitvijo o ponavljanju razreda učiteljski zbor prouči možnosti dodatne podpore, prilagoditve dela, nadomestitve manjkajočih obveznosti in druge pedagoško utemeljene rešitve.

Ponavljanje razreda je izjemen ukrep, o katerem se lahko odloči, kadar učenec kljub zagotovljeni podpori in dodatnim možnostim ne doseže minimalnih standardov znanja, potrebnih za uspešno nadaljevanje izobraževanja, ali kadar dokumentirana celostna strokovna ocena pokaže tako izrazito odstopanje v znanju in razvoju, da napredovanje glede na zahteve naslednjega razreda ne bi bilo v učenčevo korist.

Pri odločitvi se upoštevajo zlasti:

- doseganje minimalnih standardov znanja;
- obseg in pomen neizpolnjenih obveznosti;
- učenčev individualni napredek in razvojna zrelost;
- vzroki za učne težave oziroma neizpolnjevanje obveznosti;
- že izvedene oblike podpore in njihov učinek;
- predvidene možnosti uspešnega vključevanja v delo naslednjega razreda.

Odločitev sprejme učiteljski zbor na podlagi dokumentiranih ugotovitev učiteljev, razrednika in po potrebi drugih strokovnih sodelavcev. Učenca in starše se pred odločitvijo seznani z razlogi ter se jim omogoči, da izrazijo svoje stališče, ki ga učiteljski zbor lahko upošteva pri sprejemu končne odločitve.

Učenec in starši lahko zoper zaključno oceno ali odločitev o napredovanju uveljavljajo pravna sredstva v rokih in po postopku, določenem z Zakonom o osnovni šoli. Šola zagotovi, da so pristojni komisiji za presojo na voljo vse informacije in gradiva, na katerih je bila ocena oblikovana, ter da komisija odloča nepristransko.

Zaključna opisna ocena se oblikuje na podlagi celoletnega učiteljevega spremljanja oziroma spremljanja v času izvajanja pouka določenega predmeta. Zaključna opisna ocena ni določena z aritmetično sredino ali zgolj z zadnjim dosežkom, temveč s celovito strokovno presojo učenčevega znanja, napredka in drugih ciljev programa.

Ob zaključku pouka šola izda opisno spričevalo z opisnimi ocenami pri vseh predmetih. Spričevalo s številčnimi ocenami in morebitne druge obvezne javne listine izda šola v obliki in le v primerih, ki jih določajo program in zavezujoči predpisi (npr. ob zaključku osnovne šole ali prešolanju). V primeru prešolanja učenca, šola kadar je to potrebno, opisne ocene pretvori v številčne ocene. Prevedba se uporablja zlasti ob prehodu na drugo šolo, ob nadaljevanju izobraževanja, za predpisano javno listino in v drugih obveznih primerih ter praviloma ne nadomešča opisnega ocenjevanja med rednim poukom.

Številčna ocena izraža raven doseženih ciljev in standardov znanja. Ne oblikuje se kot aritmetična pretvorba posameznih opažanj in ne vključuje vedenja kot merila. Strokovni aktivi uskladijo kriterije prevedbe tako, da je številčno oceno mogoče strokovno obrazložiti in preveriti.

SKUPNA PEDAGOŠKA ODGOVORNOST

Predmetno oceno oblikuje učitelj, ki poučuje predmet. Razrednik povezuje opažanja učiteljev in skrbi, da se učenčeva pot vidi celovito, zlasti ob prehodih, izrazitih razvojnih ali učnih težavah ter odločanju o podpori in napredovanju. Učitelji in drugi strokovni delavci si

izmenjujejo stvarna opažanja ter skupaj iščejo ustrezne pedagoške korake.

Sodelovanje s starši je pomembno za razumevanje učenčevih okoliščin in za usklajeno podporo njegovemu razvoju. Starši šoli pravočasno posredujejo podatke, ki bistveno vplivajo na otrokovo učenje, zdravje ali zmožnost sodelovanja, ter podpirajo dogovorjene obveznosti in ukrepe.

Starši imajo pravico do pravočasne in jasne obveščenosti o učenčevem napredku, njegovih obveznostih ter strokovnih razlogih za odločitve, ki se nanašajo na spremljanje, ocenjevanje in napredovanje učenca. Strokovna presoja znanja, izbira pedagoških pristopov ter odločitve, ki so v pristojnosti učitelja oziroma učiteljskega zbora, ostajajo v njihovi strokovni pristojnosti. Strokovna presoja znanja, izbira načinov ocenjevanja in odločitve, ki jih zakon ali program nalaga šoli, ostajajo v pristojnosti učitelja oziroma učiteljskega zbora. Starši pa imajo tudi dolžnost, da se odzovejo na opozorila učiteljev in, da z njim sodelujejo ves čas procesa, skladno s potrebami otroka in zaznanimi izzivi in ne šele ob koncu šolskega leta. Dolžnost staršev je sodelovanje z učiteljem, obiskovanje pogovornih ur, še posebej če so nanje izrecno vabljeni in spodbujanje otroka ter ustvarjanje okolja, v katerem otrok zmore izpolnjevati svoje dolžnosti in obveznosti, ki jih ima kot učenec.

Kadar spremljanje pokaže oviro ali izjemen talent pri učenju ali razvoju, šola načrtuje pedagoško, strokovno ali organizacijsko podporo v okviru svojih pristojnosti ter o tem redno obvešča starše, ki so dolžni pri teh procesih aktivno sodelovati. Dogovorjene prilagoditve in bistveni izvedeni ukrepi se zabeležijo, da jih učitelji dosledno upoštevajo in lahko presodijo njihov učinek. Podpora učencu ni zagotovilo pozitivne ocene.

KONČNE DOLOČBE

Vprašanja vzgojnega delovanja, šolskega reda in drugih ukrepov, ki niso neposredno povezana z ocenjevanjem in napredovanjem, se urejajo z drugimi akti šole.

Če posamezno vprašanje ni urejeno s tem pravilnikom, se uporabljajo določila programa waldorfske šole, drugi veljavni akti waldorfske šole ter veljavni zakoni in drugi predpisi.

Če je posamezna določba tega pravilnika v nasprotju s prisilno določbo zakona ali drugega zavezujočega predpisa, se v tem delu neposredno uporabi zavezujoča ureditev. To ne vpliva na uporabo preostalih določb pravilnika.

Ta pravilnik sprejme svet zavoda na predlog direktorja po predhodni strokovni obravnavi na pedagoški konferenci oziroma učiteljskem zboru.

Pravilnik začne veljati naslednji dan po sprejemu. Z dnem začetka njegove uporabe prenehajo veljati prejšnja interna pravila šole, ki urejajo isto področje.

Ljubljana, 29. 9. 2026

WALDORFSKA ŠOLA LJUBLJANA
Izidor Habjanič
Predsednik sveta zavoda

WALDORFSKA ŠOLA LJUBLJANA